

Arkistojen Finna-tapaaminen

kevät 2024

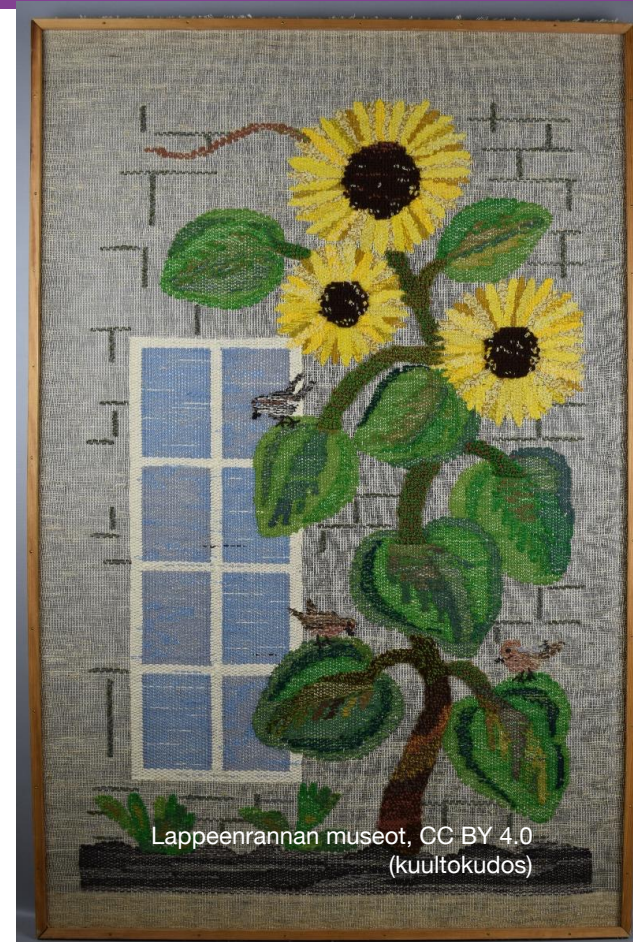
Piia Naukkarinen, 8.5.2024

Kuva: HKM, Runebergin Esplanadi; grafiikka

[Oy Weilin & Göös Ab](#), paino 1890–1895

- Katsaus tuleviin hankkeisiin
  - Tekoälykokeilu
  - FINCLARIAH
  - IIIF
  - Ahvenanmaan organisaatioiden mukaantulo ja ruotsinkielisen palvelun vahvistaminen EAD
- Oppimisen kokonaisuus
  - Aineistopakettityökalun koulutus, käyttöönotto ja mikä muuttuu
  - Luokkahuoneen uudistus ja käytettävyydestien tuloksia
- Finna.fi pohjoissaameksi
- EAD3-mallipohja
  - (ja muut formaattiuutiset)
- Hierarkkisesti kuvailtujen aineistojen käytettävyys
- Kommenttien ja arvosteluiden moderointiperiaatteet

- Pysyvä kirjautuminen
- Hallintaliittymän 2-vaiheinen tunnistautuminen
- Aineiston varaus tutkija- tai lukusaliin Finnassa
- Esikatselu hierarkiassa
- Arkistoaineistojen viitetiedot
- Katso myös -suosittele (Mentimeter)
- Ohjepäivityksiä

Finnan alkavat uudet hankkeet kevät 2024

Finna.fi:n vahvistaminen tutkimuksen infrastruktuurina

Riitta Peltonen

Rahoitus vuoden mittaiselle projektille

(Idea pohjaa vuonna 2019-2020 tehtyyn Finna.fi- konseptin päivitystyöhön ja etenkin siinä yhteydessä pidettyyn workshoppiin organisaatioiden kanssa liittyen toiveisiin kuratoinnista tutkimukselle ja korkeakouluopetukselle)

Luodaan uusi sisältösivu Finna.fi-palveluun ja lanseerataan se tutkimuksen ja korkeakoulutuksen kohdeyleisölle.

Sis. Kolme tavoitetta

1. Aineistopaketteja tutkimuksen virikkeeksi
2. Tutkimusaineistojen löydettävyys ja Finnan rooli
3. Digitaaliset ihmistieteet ja dataintensiivinen tutkimus

- Selvitetään tutkimukselle palveluita tarjoavien organisaatioiden, mm. arkistojen tarpeita tutkimukseen ja lopputyöntekijöille suunnattujen aineistopakettien tuottamiseksi.
  - Pyritään löytämään 5-8 pilottiorganisaatiota lähempään yhteistyöhön
  - Sis. korkeakoulujen osallistaminen. Fasilitoidaan dialogia organisaatioiden ja tutkimuksen/korkeakoulujen kanssa tutkimuksen ja lopputyöntekijöiden tarpeista
- Selvityksen pohjalta aloitetaan aineistopakettityökalun ensimmäisen prototyypiversion muotoilu.
  - Tarvittava syöttölomake, esityspohja, vaikutukset aineistotyyppiin
  - **Tuotetaan ensimmäiset pilottipaketit yhdessä pilottiin osallistuvien organisaatioiden kanssa**
- Luodaan tarvittavat prosessit ja ohjeet organisaatioille, joiden pohjalta he voivat alkaa itsenäisesti tuottaa uudentyypisiä aineistopaketteja

Etsimme nyt pilotti organisaatioita! Pilotti pakettien luonnostelu starttaa joko vielä kesäkuussa ennen lomia tai heti kesälomien jälkeen elokuussa (*teemme tarkempaa aikataulusuunnitelmaa lähiviikkoina*)

- Tällä lomakkeella voi ilmoittaa meille kiinnostuksestaan: [url tähän](#)

Tutkimusaineistojen löydettävyyttä ja Finnan rooli

Tutkimustyön yhteydessä syntyneiden, kuvailtujen ja tallennusjärjestelmiin vietyjen tutkimusaineistot Finnassa

- Selvitetään ja selkeytetään tutkimustyön yhteydessä syntyneiden, kuvailtujen ja tallennusjärjestelmiin vietyjen tutkimusaineistojen rooli Finna-hakupalvelussa.
  - Tästä tehty jo ennakoivasti selvitystä vuoden 2023 lopulla kyselyllä organisaatioiden parissa.
- Parannetaan Finnaan jo indeksoitujen tutkimusaineistojen löydettävyyttä tunnistettujen tarpeiden mukaan.
- Osana työtä arvioidaan nostetaanko niitä esille uudella kokoavalla sisältösivulla esim. ohjeina tai aineistosuosituksina.

Finna.fin roolia tutkimusaineistoja sisältävänä hakupalveluna selvitetään suhteessa tutkimusaineistoja laajasti kokoaviin ja esille tuoviin CSC:n tarjoamiin kansallisiin palveluihin eli Fairdata-palveluihin, tutkimustietovarantoon ja sen portaaliin Tiedejatutkimus.fi:hin.

- Yhteistyössä CSC:n kanssa arvioidaan laajasti Finnan suhdetta kansallisiin tutkimuksen palveluihin ja pohditaan miten Finna voisi omalta osaltaan tukea tutkijoille suunnattujen palveluiden kokonaisuutta.

Tavoitteena on tuoda kehityskohteessa luotavalle Finna.fi-sisältösivulle sisältöjä, jotka esittelevät Finnan mahdollisuuksia digitaalisten ihmistieteiden ja dataintensiivisen tutkimuksen piirissä.

- Kehitetään yhteistyötä ja verkostoitumista alan tutkijoiden, tutkimusinfrastruktuurien ja alan opetuksen kanssa korkeakouluissa.
  - Huomioidaan FIN-CLARIAH hankkeessa syntyvät verkostot
  - Laajennetaan perspektiiviä tutkijoihin, jotka voisivat olla kiinnostuneet data-intensiivisen tutkimuksen metodeista
- Luodaan sisältöjä
  - Huomioidaan FIN-CLARIAH hankkeessa syntyvät sisällöt
  - Laajennetaan perspektiiviä tutkijoihin, jotka voisivat olla kiinnostuneet data-intensiivisen tutkimuksen metodeista

Finnan tekoälykokeilu 2024

Riitta Peltonen

Rahoitus vuoden mittaiselle kokeiluprojektille

Kokeilu = Tavoitteena ymmärtää, ovatko olemassa olevat mallit hyödyllisiä Finnan aineistojen kanssa ja onko isompi ponnistus, joka tähtäisi tuotantokelpoiseen versioon kannattava

Kaksi kokeiltavaa konseptia

- **Hakuavustin** (Primääri kokeilu)
- **Vastausbotti** (Todennäköisesti pystytään sisällyttämän)

Idea myös kolmannelta kokeilulta, mutta tämän vuoden kokeilun aika ei todennäköisesti riitä siihen, ja se tehdään vasta osana myöhempiä hankkeita

- Kuvahaku

Näillä kahdella kokeilulla saisimme kokemusta ja arvioita a) kuinka laadukkaita vastauksia tekoälyn avulla olisi saatavilla, b) suorituskyky ja työmäärä lukuja, joista skaalata arvioita mitä tuotantotavoitteen ottaminen tarkoittaisi

- Pelkän kielimallin hyödystä Finna indeksin kanssa
- Vektorikannan käytöstä kokotekstien kanssa
- Tekstien kanssa hyödynnettävistä algoritmeista

1. Hakuavustin - havaintokuva

Mitä Mika Waltarin kirjoja on käännetty norjaksi?

Haetaan Finnasta:

tekijä = Waltari, Mika

aineistotyyppi = kirja

kieli = norja

Luodaan vastausta...

Mika Waltarin seuraavat kirjat on julkaistu norjaksi:

1. Hvem myrdet fru Kroll? / Kuka murhasi rouva Skrofin?
2. En fremmed kom til gården / Vieras mies tuli taloon
3. Egypteren Sinuhe / Sinuhe, egyptiläinen
4. Den store illusjonen / Suuri illusione
5. Mikael Loddenfot / Mikael Karvajalka
6. Den mørke engel : Johannes Angelos' dagbok under Konstantinoples beleiring år 1453 ved slutten av Kristi tidsalder / Johannes Angelos
7. Mysteriet Rygseck / Komisario Palmun erehdys
8. Rikets hemmelighet / Valtakunnan salaisuus
9. Nordisk teater i TV : nordvisionens teaterserie 1962/63

Voinko kertoa lisätietoja joistakin näistä teoksista?

Kysy mitä tahansa?

1. Hakuavustin - hyödyt

- Finnan **koko hakumoottorin hyöty käyttöön kaikille käyttäjille**, riippumatta siitä, mitkä heidän osaamisensa tai fyysinen kyvykkyytensä on tehdä edistynyttä tiedonhakua.
- Erityisesti, jos promptin voisi antaa suullisesti, tukisi erityisryhmiä kuten motorisia ongelmia omaavia tai näkövammaisia.
- Kokeiluista ns. **matalimmalla roikkuva hedelmä** ja jos havaitaan hyväksi helpoiten tuotantoon vietävissä

3. Vastausbotti

Miksi ilmalämpöpumppu ei toimi kovalla pakkasella?

Haetaan Finnasta kysymykseen liittyviä aineistoja...
Luodaan vastausta aineistojen perusteella...

Ilmalämpöpumppujen lämmityskyky heikkenee lämpötilan jäähtyessä ja loppuu kokonaan pakkasen kiristyessä [1]. Kovilla pakkasilla ilmalämpöpumpun lämmönsiirtokyky huononee nykyisillä kylmäaineilla oleellisesti [2]. Ilmalämpöpumpun kannattaa olla hieman ylimitoitettu, jotta sen teho riittää kovillakin pakkasilla [3]. Parhaat ilmalämpöpumput pystyvät kuitenkin tuottamaan lämpöä jopa 30 asteen pakkasessa [1].

Vastauksen tuottamiseen käytetyt lähteet:

[1] Petriläinen, Kimmo. 2016. [Ilmalämpöpumppu](#). AMK-opinnäytetyö, Saimaan ammattikorkeakoulu. Theseus.

[2] Rantanen, Rauno. 2009. [Energiatehokkaiden ratkaisujen etsiminen sähköasemien lämmitykseen](#). AMK-opinnäytetyö, Tampereen ammattikorkeakoulu. Theseus.

[3] Haiko, Jarmo. 2019. [Ilmalämpöpumpun tehokerroin ja taloudellisuus todellisissa käyttöolosuhteissa](#). Kandidaatintyö, LUT-yliopisto. LUTPub.

3. Vastausbotti - hyödyt

- Helpottaisi merkittävästi kokotekstiaineistojen hyödyntämistä. Vastausbotti **löytäisi tiedon riippumatta siitä kuinka hyvin se on kuvailtu.**
- Se tekisi **tutkitun tiedon merkittävästi lähestyttävämmäksi** muillekin kuin tutkijoille. Nuoret ja koululaiset. Suuriyleisö.
- **Etenkin jos promptin voisi tehdä suullisesti lähes kaikki erityisryhmät nousisivat tasa-arvoisempaan asemaan** esim. näkövammaiset, motoristisia ongelmia omaavat, lukivaikeutiset, vähemmän teknisesti kyvykkäät kuten vanhukset jne.

	Kokeilu	Tuotantoon vienti
Haku-avustin	Finnan rajapinnan päälle	Tuotantoon vienti vaatii todennäköisesti integroinnin lähemmäs Finnan corea . Integroinnissa kv-artikkelien hakuun (ulkoinen indeksi) metatietojen käyttöoikeudet selvitettävä.
Vastausbotti	Kummassakin tapauksessa kokeilu kannattaa tehdä hyvin rajatulla aineistomäärällä ja erillisellä vektorikannalla	Tuotantoon vienti vaatii todennäköisesti merkittävästi työtä joko vektorikannan integroinnista Finna indeksiin (ainakaan kokotekstien kohdalla ei helppoa, ehkä jopa ei toteutettavissa) tai tuotantokelpoisen erillisen vektorikannan lisäämistä Finnan indeksin rinnalle. Kummassakin tapauksessa tämä olisi arkkitehtuurillisesti todella iso muutostavoite ja uudet suorituskyky vaateet merkittäviä.
(Kuvahaku)		Tuotantoratkaisu ei välttämättä tai jopa todennäköisestikään olisi rajattavissa yksittäisen näkymän aineistoihin vaan olisi Finna.fi laajuinen. Kokotekstien kohdalla myös huomioitava, että Finnan sopimukset eivät kata vielä kokotekstien käyttöä hauissa.

- FIN-CLARIAH –hankkeen tavoitteen on tuoda Finnassa olevaa avointa visuaalista kulttuuriperintöaineistoa entistä paremmin tutkijoiden käyttöön.
- Hankkeen myötä tarkoitus viedä Finnan dataa CSC:n ylläpitämään FIN-CLARIAHin infrastruktuuriin. Datan vieminen tapahtuu Finnan rajapintojen yli.
- Tämä tarkoittaa käytännössä esimerkiksi, että Finnasta pystyttäisiin tuoda myös alkuperäisiä kuvia, mahdollisesti myös suurikokoisina. Mahdollistaa visuaalisen aineiston paremman hyödyntämisen laskennallisten työkalujen avulla.
- Lyhyesti: Helpottaa pääsyä/käyttöä liittyen avoimeen kulttuuriperintöaineistoon, kehittää Finnan teknisiä ominaisuuksia, ymmärtää käyttäjien tarpeita näihin liittyen

- Ensimmäisessä vaiheessa tutustumme dataintensiiviseen tutkimukseen ja sen tutkijoihin, DH-tutkijoihin (Digital Humanities), ja heidän tarpeisiinsa **rajapintojen suhteen**.
- Seuraavassa vaiheessa tarkastelemme datan vientiä FIN-CLARIAH:n infrastruktuuriin. Lähdemme kokeilemaan pienemmällä otannalla dataa, 1-3 museo- ja arkisto-organisaation kanssa.
- Tavoitteena luoda pilottiorganisaation/organisaatioiden kanssa polku tutkijoille organisaatioiden avointen visuaalisten aineistojen äärelle.
- Hanke kestää kaksi vuotta.

IIIF: isot tiedostot käytettävämmiksi

IIIF on kansainvälisesti jo yleisessä käytössä oleva tekninen ratkaisu, joka **helpottaa suurikokoisten visuaalisten** aineistojen tarkastelua ja käyttöä järjestelmäriippumattomasti erilaisilla alustoilla.

- Parantaa käyttäjän näkökulmasta aiemmin hankalasti jaettavien aineistojen saatavuutta ja käytettävyyttä (esim. jättikokoiset kartat)
- Suomalaisia aineistoja on helpompi tarkastella rinnakkain kansainvälisten aineistojen kanssa.

Yritetty pilotoida Kansalliskirjastossa jo 2020 lähtien.

Jane ja Aatos Erkon säätiö on myöntänyt Kansalliskirjastolle rahoituksen 2024-2026 hankkeelle *Keskustelevat kuvat – Edistyneet ratkaisut visuaalisen kulttuuriperinnön esittämiseen digitaalisesti*

Hanke käynnistyy lokakuussa 2024

Tavoite 1: IIF-tuki Kansalliskirjaston järjestelmiin

Digi.kansalliskirjasto.fi

- Aineistona Ptolemaios-kartat ja klandestiinikäsikirjoitukset
- IIF-tuki sekä taustajärjestelmään että UI
- Haravointi ja aineistojen julkaisu Finnassa

Dspace

- Aineistona Fragmenta Membranea
- Tuki uusimmassa DSpace7 versiossa
- Haravointi ja aineistojen julkaisu Finnassa

Finna

- Tuki IIF-aineistojen katselulle ja löytämiselle
- Uudet mahdollisuudet aineistojen käytölle, jatkokehitystarpeiden tunnistaminen

Europeana Formula

- IIF-aineistojen välittäminen Europeanaan

Tavoite 2: Osaamisen jakaminen

Hankkeen keskeisenä tavoitteena on myös

- vahvistaa suomalaista osaamista ja yhteistyötä kansainvälisen IIF-yhteisön kanssa
- jakaa tietoa sekä hankkeessa kertyvää osaamista suomalaisille arkistoille, kirjastoille ja museoille
  - IIF-aiheinen tapahtuma Suomessa
  - Ohjeistusta tuen toteuttamisesta taustajärjestelmiin ja IIF-aineistojen tuomisesta Finnaan.
- Huomatkaa, että hanke ei sisällä IIF-tuen toteuttamista muihin taustajärjestelmiin, mutta Finnaan syntyy valmius ottaa vastaan IIF-aineistoja tarvittaessa muistakin järjestelmistä.

Hankkeen jälkeen IIF-tuen ylläpitäminen Finnassa on jatkuvaa toimintaa.

Edistyneempien toiminnallisuuksien pohjalta uuden kehittäminen voi edellyttää uutta hankerahoitusta.

Ahvenanmaan organisaatioiden mukaantulo ja ruotsinkielisen palvelun parantaminen

- Finnassa edistetään projektina 2024-2025:
  - Ahvenanmaan yleisten kirjastojen ja museoiden mukaantuloa sekä aineistojen välittämistä Europeanaan.
  - Ruotsinkielisten asiakasorganisaatioiden palvelun kehittämistä.
- Ahvenanmaa jää itsehallintoalueena Finnalle myönnetyn keskitetyn rahoituksen ulkopuolelle, mutta OKM:n kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto kattaa projektivaiheen kulut.
- Ahvenanmaan organisaatioiden osalta siirrytään maksulliseen palvelutoimintaan hankevaiheen jälkeen.
- Finnan henkilöstöä vahvistetaan ruotsinkielisellä asiantuntijalla.

Oppimisen kokonaisuus Finnassa 2024

Saga Jacksen, Hanna-Leena Saarenmaa

- Aineistopaketit ovat Finnassa olevista aineistoista opetuskäyttöön kuratoituja kokonaisuuksia.
- Uusi aineistopakettityökalu helpottaa aineistopakettien tekemistä, julkaisua ja hallintaa.
- Aineistopaketit tietueiksi Finnaan:
  - Aineistopaketilla oma AIPA-metadataformaatti.
- Aineistopaketit löytyvät Finnan hausta.
  - Aineistotyyppinä ”aineistopaketti”
- Opetuksen aineistopaketit löytyvät helposti [oppimateriaalit –välilehdeltä](#).
  - [Välilehden käyttöönotto omassa Finna-näkymässä](#)
- Aineistopakettityökaluun kirjaudutaan tulevaisuudessa hallintaliittymän kautta.

- **Aineistopakettityökalun koulutus 17.5.**
- [Ilmoittaudu](#) mukaan Finnan asiakaswikistä Lyyti-lomakkeella.
  - Koulutuksessa käydään läpi aineistopaketin kriteerejä ja demotaan aineistopakettityökalun käyttöä.

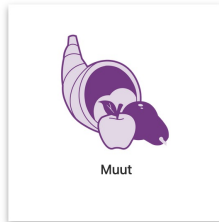
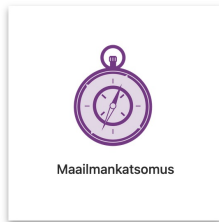
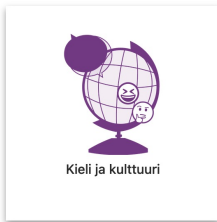

Uusi Luokkahuone pyritään julkaisemaan toukokuun lopulla, mutta suurempi lanseeraus tapahtuu vasta syksyllä.

Tavoitteena saada kiireinen opettaja mahdollisimman nopeasti kiinnostavan materiaalin pariin!

Mikä muuttuu?

- Navigaatio: välilehtirakenne korvataan kahdeksalla teemakategoriolla
- Kategoriasivuilla on oppimateriaalifiidejä ja Finnan suosittelunostoja
- Kahtiajako aineistopakettien ja muun avoimen oppimateriaalin välillä puretaan
- Visuaalinen ilme

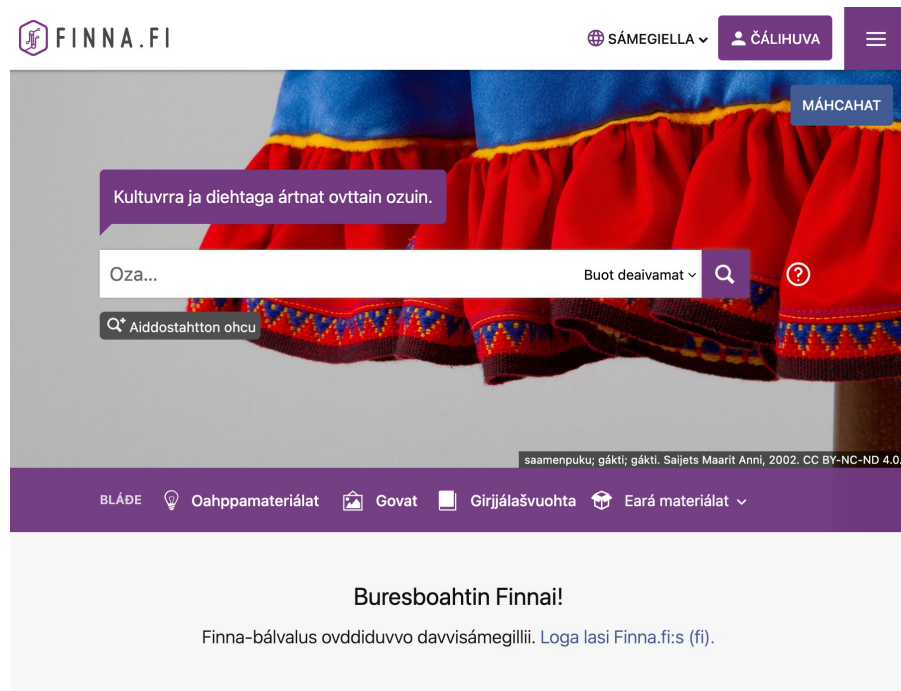

- Luokkahuoneen uutta rakennetta testattiin opettajien kanssa keväällä 2024.
  - Käytettävyydestä neljä testaja sai kokeilla Luokkahuoneen testiversiota ja antaa palautetta siitä.
  - Testauksessa saadut palautteet olivat hyvin yhtenäisiä – kehitämme Luokkahuonetta saadun palautteen perusteella.
- Opettajien mielestä etenkin etusivun uudet kategoriat olivat hyvät.
- Myös uusi visuaalinen ilme koettiin miellyttävänä.
- Finna ja aineiston tarjoajat koettiin luotettavina.
  - Opettajat kaipaavat kohdennettuja, selkeitä ja kompakteja oppimateriaaleja käyttöönsä.

Finna davvisámegillii – Finna pohjoissaameksi

Finna-hakupalvelu pohjoissaameksi 15.5.

- Finna.fi on käännetty pohjoissaameksi osana Saamelaiskielten tuki digitaalisissa palveluissa -hanketta.
- Finna-hakupalveluihin on mahdollista lisätä kielivalinnaksi pohjoissaame 15.5. alkaen.
- Kieliversiota voi *testata* 23.4. alkaen *testinäkömässä*.
  - Testiajankohtana päivitämme käänöksessä olevia puutteita.

FINNA.FI

SÁMEGIELLA

ČÁLIHUVA

MÁHCAHAT

Kultuvrra ja diehtaga ártnat ovttain ozuin.

Oza...

Buot deaivamat

Aiddostahtton ohcu

saamenpuku; gákti; gákti. Sajjets Maarit Anni, 2002. CC BY-NC-ND 4.0.

BLÁDE

Oahppamateriálat

Govat

Girjjálašvuhta

Eará materiálat

Buresboahdin Finnai!

Finna-bálvalus ovddiduvo davvisámegillii. Loga lasi Finna.fi:s (fi).

- Kieliversioiden saa helposti päälle hallintaliittymästä.
- [Ohjeistus asiakaswikissä](#)
- Pohjoissaamenkielistä käännöstä päivitetään sykleittäin sitä mukaa, kun Finnaan tulee uusia muutoksia.

Käyttöliittymän kieli

- English
- Suomi
- Svenska
- Sámeigiella

Oletus

Svenska ▾

- Jos organisaatiolla on saamelaisiin liittyvää aineistoa, on ensisijaisen tärkeää, että saamelaiset pääsevät tarkastelemaan aineistoja omalla äidinkielellään.
- Pohjoissaamenkielinen käyttöliittymä sujuvoittaa pohjoissaamenkielisten käyttäjien tiedonhakua ja aineiston löydettävyyttä.
- Suurin osa saamelaisista asuu saamelaisalueen ulkopuolella – kieliversio tuo pohjoissaamenkielen ja kulttuurin näkyville ja saataville ympäri Suomea.
- Välillisesti toimet voivat vaikuttaa laajalti saamelaiskieliä Suomessa puhuvien henkilöiden kokemuksiin ja mahdollisuuksiin käyttää omia kieliään digitaalisissa ympäristöissä.

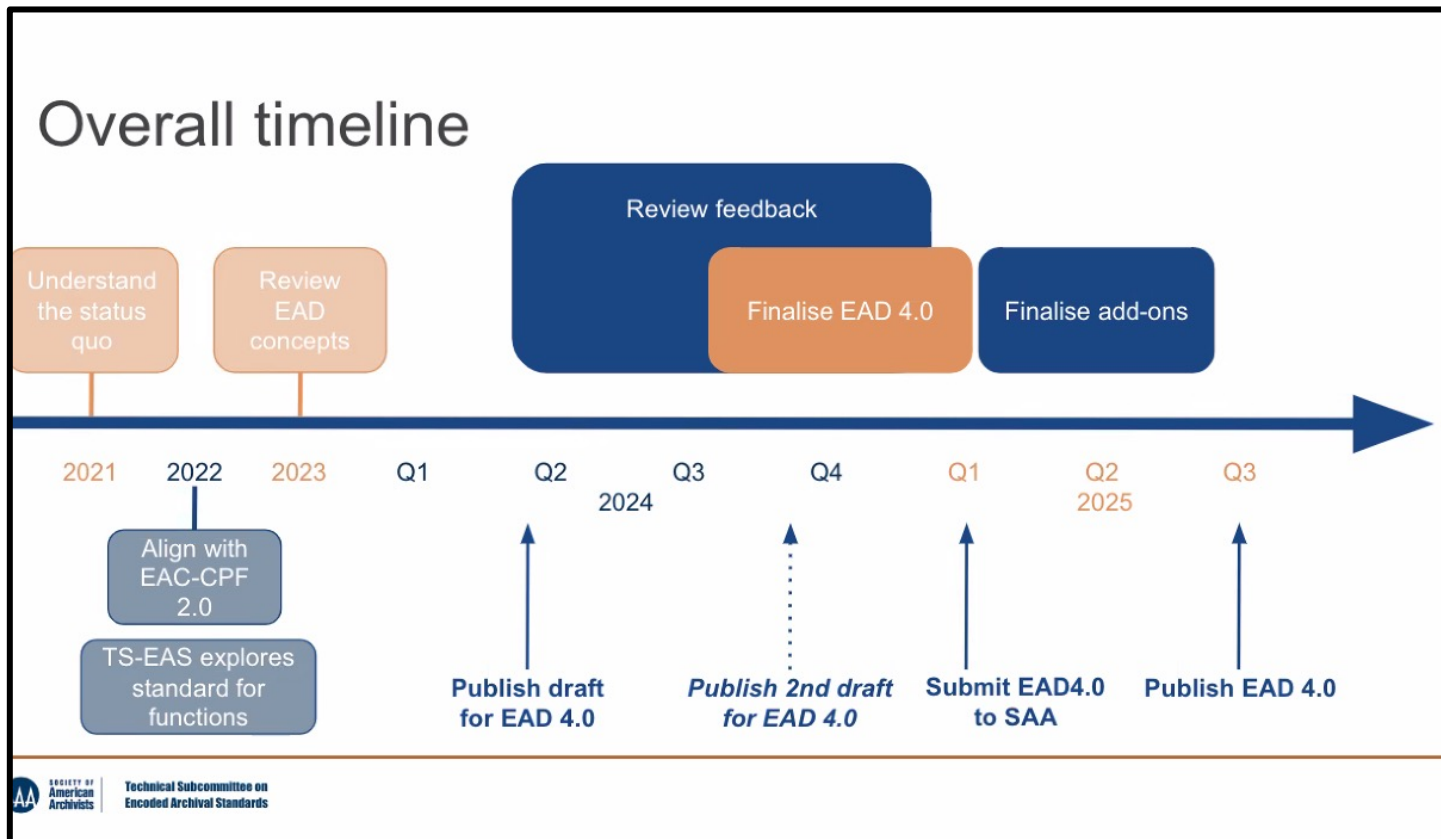
- Miksi?
  - EAD3 mahdollistaa useita eri tapoja tuoda samoja tietoja, mikä aiheuttaa runsaasti lisätyötä erityisesti käyttöliittymätuessa, mutta myös record manager -komponentin puolella.
  - Erilaiset EAD3-mallit ja epäskeeman mukaiset tietueet aiheuttavat runsaasti lisätyötä ja ylläpitotarvetta Finnassa.
  - Käyttäjien ymmärrys arkistoaineistoista paranee yhdenmukaistamalla metatietoa.
  - Myös PAS-palvelun käyttö helpottuu

```
<!-- pääsyrajoitukset, s  
<accessrestrict encoding  
  <p>Pääsy rajoitettu  
</accessrestrict>  
  
<!-- käyttöoikeustieto  
<userrestrict encodingana  
  <p>  
    <ref href="http  
  </p>  
</userrestrict>
```

- Miten työ etenee?
  - Ensimmäinen askel Finnan näkökulmasta olisi skeemanmukaistaminen arkistokuvailutasojen osalta. EAD3:ssa arkistotaso on ylin taso.
  - Kaikki saavat halutessaan **osallistua** työstöön tai kommentointiin. Osalle on jo lähetetty kommentointipyyntö spostilla.
  - **Ensimmäinen versio** julkaistaan mahdollisimman pian (osalla järjestelmäntoimittajista on jo versio tästä).
  - Todennäköisesti työstö etenee palakerrallaan, ja aina sen mukaan kuin jokin tarve ilmenee.

- Uuden EAD:n eli EAD4:n työstö on käynnistynyt. Osallistumme kommentointiin jollakin tasolla. Myös Kansallisarkistosta osallistutaan kommentointiin.
- Uuden version julkaisu syksyllä 2025 (tavoite)
- Webinaari aiheesta oli 24.4.
  - <https://github.com/SAA-SDT/TS-EAS-subteam-notes/wiki/Design-Principles/>
  - https://www2.archivists.org/sites/all/files/Editorial_ChangesInEAD4.0.pdf

EAD4n kehityksen aikajana

Moderointiperiaatteet

- Tänä keväänä organisaatioille lähetettiin kysely moderointiperiaatteista, ja pyydettiin kommentoimaan ehdotettuja periaatteita
- Kyselyn pohjalta periaatteita muokattiin, ja ne olisivat nyt potentiaalisesti valmiit käyttöönotettaviksi

- Kyselyyn vastasi 14 henkilöä
- Vastaajat edustivat yleisiä kirjastoja, korkeakoulukirjastoja sekä museoita
- Kyselyssä pyrittiin saamaan tietoa siitä, miten hyvin periaatteita voisi hyödyntää käytännön moderointityössä

Mielipiteitä jakavia periaatteita:

- Mainostaminen Finnassa ei ole luvallista, ja mainoslinkkejä esimerkiksi kommentoijan omaan blogiin ei julkaista
- Kommentin tai arvostelun tulisi liittyä aineistoon eikä esimerkiksi arvioida tekijää
- Siteeraus on luvallista, mutta tekijänoikeudet tulee ottaa huomioon: alkuperäinen tekijä tulee mainita

Mainostaminen koskee kaupallista toimintaa esim. blogikirjoitus sitä ei välttämättä ole. On hyvä olla linkkejä ja lähteitä tiedon varmistamiseen.

Joskus arvostelussa arvioidaan esimerkiksi kirjailijan tuotantoa yleisemmin, esimerkiksi siten, että kirjailija on kehittynyt tai menettänyt taitojaan kirjailijana. Näkisin tämän sallituksi.

Siteeraus voi olla vaikea tunnistaa, jos kommentin kirjoittaja ei sitä itse suoraan ilmaise.

- Kommenttien perusteella muokattiin ja selkeytettiin periaatteita, sekä lisättiin osa-alueille tarkentavat ja taustoittavat selitetekstit
- Eriytettiin linkkeihin liittyvät periaatteet omaksi teemakseen
- Tällä hetkellä organisaatioilla on ollut vastuu kommenttien ja arvosteluiden moderoinnista, mutta tarkat työkalut ovat puuttuneet: uusien periaatteiden myötä organisaatioilla on helpompi moderoida yhtenäisesti
- Kun periaatteet otetaan käyttöön, muokataan myös käyttäjien kommentointiohjeita, jotta periaatteet olisivat selkeät myös heille

Noudatetaan hyviä tapoja ja lakia, sekä kunnioitetaan muita käyttäjiä.

Seuraavanlaiset kommentit tai arvostelut tulisi moderoinnissa piilottaa:

- Lainvastaiset arvostelut tai kommentit
- Alatyyliset arvostelut tai kommentit
- Asiaan liittymättömät tai hyvän tavan vastaiset arvostelut tai kommentit

Finnan kommentti / arvosteluvälilehti ei tue linkkejä. Kommentteihin ja arvosteluihin ei muodostu klikattavaa linkkiä, ja niiden tietoturvasuutta ei pysty Finnassa automaattisesti tarkistamaan.

Tämän vuoksi linkkien lisääminen ei ole suotavaa. Sen sijaan voi sanallisesti ohjeistaa käyttämiensä lähteiden äärelle.

Seuraavanlaiset kommentit tai arvostelut tulisi moderoinnissa piilottaa:

- Linkkejä sisältävät arvostelut tai kommentit. Arvosteluissa tai kommentteissa ei tulisi olla linkkejä ulkopuolisille sivustoille tietoturvariskien vuoksi.
- Kommentit tai arvostelut, jotka pyrkivät kaupallisessa mielessä ohjaamaan esimerkiksi kommentoijan omaan blogiin tai muuhun palveluun. Mainostaminen Finnassa ei ole luvallista.

Vaikka olisi eri mieltä teoksessa esitetyistä väitteistä tekijän kanssa, **ei hyökätä henkilöä vastaan** kommenteissa ja arvosteluissa. Saa olla myös **epäileväinen tai kriittinen**, mutta kommenttien tulisi pysyä asiallisina.

Finnassa julkaistusta kuva-aineistosta voi tunnistaa tuttuja henkilöitä. Jos kyseessä on **mahdollisesti elossa oleva henkilö, ei-julkisuuden henkilö**, henkilön yksityistietoja ei saa julkisessa palvelussa julkaista.

Seuraavanlaiset kommentit tai arvostelut tulisi moderoinnissa piilottaa:

- Tekijän tai aineistossa muuten esiintyvien henkilöiden sukupuoleen, ikään, syntyperään, kieleen, uskontoon tai muuhun henkilökohtaiseen ominaisuuteen liittyvät loukkaavat kommentit tai arvostelut. Kommentin tai arvostelun tulisi liittyä aineistoon.
- [Arkaluonteisia henkilötietoja](#) tai kenenkään yksityiselämään kuuluvia asioita sisältävät arvostelut tai kommentit. Suojataan muiden yksityisyyttä.
- Mahdollisesti elossa olevan, yksittäisen henkilön nimeävä kommentti tai arvostelu, ellei se tule ilmi aineistosta itsestään tai kyseessä ole tunnettu julkisuuden henkilö.

Pidetään lisäksi kiinni seuraavista periaatteista, jotta kommentti / arvosteluosio olisi käyttötarkoituksensa mukainen.

- Fiktiivisen aineiston, kuten kirjojen ja elokuvien, juonipaljastukset tulisi jättää pois arvosteluista ja kommenteista.
- Kysymykset aineiston tarjoajalle ja käytettävyyssongelmat laitetaan ensisijaisesti niille tarkoitettujen lomakkeiden kautta. tämän tyyppiset kysymykset ja kommentit piilotetaan kommenteista ja arvosteluista.

- Suosittelemun parametrejä testataan ja kehitetään paremmiksi.
  - Finna.fissä pitää ottaa huomioon kaikki aineistotyypit
- Menti: mitä ongelmia on Katso myös -suosittelemussa arkistoaineistojen näkökulmasta?

**Svenska litteratursällskapet
Finland**
Aineistojen käyttö ja palvelupisteet

**Kysymyksiä tai palautetta
aineistosta?**

Ota yhteyttä

KATSO MYÖS

[Musiikkiarvostelu:Kuopion kaupunginorkesteri Kuopion musiikkikeskuksessa 12.4.]

 Artikkelele

Tekijä: Mattila, Jussi
Julkaistu: (2007)

Finnan kehityksen kuulumisia

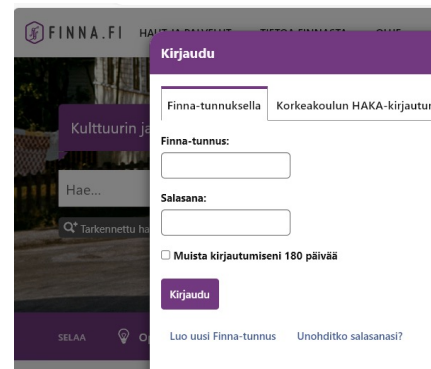
Kevät 2024

- Muutos työllistää Finna kehitystä merkittävästi ison osan vuodesta, mutta pyrimme tuomaan uudistuksen käyttöön siten, että se mahdollisimman vähän vaikuttaa Finna näkymille luotuihin UI tyyleihin
- Tehdään kahdessa vaiheessa
  - **Vaihe I kesän aikana: Vaihto LESS → SASS tyylitiedostoihin**
    - Luomme kesän aikana työkalun jolla näkymien muotoilut saadaan muutettua mahdollisimman pitkälle automaattisesti LESS-tyylitiedostoista SASS-tyylitiedostoiksi
    - **Näkymä-ylläpitäjät: Kun konversio tehdään, varautukaa tarkistamaan näkymänne**
      - **Tavoiteltu konversio ajankohta: heti kesän jälkeen**
    - Jatkossa näkymien muotoilu tehdään käyttäen SASS-tyylitiedostoja
    - Tarkempaa ohjeistusta kesän jälkeen
  - **Vaihe II syksyllä: Loput muutokset**
- Teemapäivitys merkittävästi modernisoi käyttöliittymäratkaisuja, mitkä puolestaan jatkossa mahdollistavat Finnan tyylien päivittämisen
  - mm. siirtymä Bootstrap 3 -> Bootstrap 5

Pysyvä kirjautuminen

- On nyt käytössä
- Käyttäjän ei tarvitse kirjautua joka kerta uudelleen vaan halutessaan hän voi asettaa laitekohtaisen kirjautumisen muistamisen
- Yksityiskohtia
  - Kirjautuminen on voimassa oletuksena 180 päivää, eli noin 6 kuukautta.
  - Organisaatiot voivat omassa näkymässään muokata kirjautumisen tallennusaikaa. Vähimmäissuositus 3 kuukautta.
  - Kirjautumisen pysyminen perustuu evästeisiin. Jos selausistunto suljetaan niin, että evästeet katoavat, kirjautuminen ei pysy voimassa.
  - Kirjautumisen pysyminen on sekä selainkohtainen että laitekohtainen.
  - Kirjautumistavat joita pysyvä kirjautuminen koskee:
    - Finna-tili
    - Kirjastokorttikirjautuminen
    - Sähköpostilla vahvistettava kirjautuminen (Alma-kirjastot)
  - Pysyvää kirjautumista ei ole mahdollista kytkeä Haka-kirjautumisen yhteyteen.

Tallennetut kirjautumiset		
Käyttöjärjestelmä / Selain	Viimeisin kirjautuminen	
Win10 / Edge	18.4.2024 10.26	Unohda kirjautuminen
Unohda kaikki		

[Lisäohjeita Finnan asiakaswikistä](#)

- On nyt käytössä
- Hallintaliittymään kirjautuminen ei ole enää sidoksissa IP-osoitteisiin
- Kirjautuessasi sähköpostiisi lähetään kertakäyttöinen kirjautumiskoodi
  - Huolehtikaa että organisaatioidenne ylläpitäjien sähköpostiosoitteet ovat tiedoissa ajantasalla
- Kirjautuminen on voimassa 2 viikkoa eli tänä aikana sisään voi kirjautua ilman ylimääräistä koodia

- Finnan hakuindeksin suorituskykyä on parannettu
- Hakutulosten päivittämistapa on entistä tehokkaampi
  - Hakutulokset päivitetään nyt lataamatta koko sivua uudelleen, kun siirrytään hakutulossivulta toiselle, vaihdetaan lajittelua tai vaihdetaan kerralla näytettävien hakutulosten määrää.

Mediatyyppi-rajain tarkennettuun hakuun

- Tarkennettuun hakuun on luotu mahdollisuus rajata mediatyypillä
- Ohjelmapohjaiset tiedostotyypit (esim. Pdf, excel, word) haasteina.
  - Indeksoitu ja tulevat mediatyypin *Teksti-*alle
  - Löytyvät tarkennetun haun kenttähausta jos tyypiksi laittaa esim. application/pdf
  - Jatkotyöstössä käyttäjätestaus, löytääkö käyttäjä aineistot intuitiivisesti näillä jaotteluilla
- Aiheesta enemmän [asiakaswikissä](#)
- Ohje rajaimen lisäämisestä omiin näkymiin: [Tarkennetun haun kentät](#)

Mediatyyppi:

Etsi...

kuva

teksti

ääni

video

3d

Tyhjennä rajaukset

Hakuryhmä

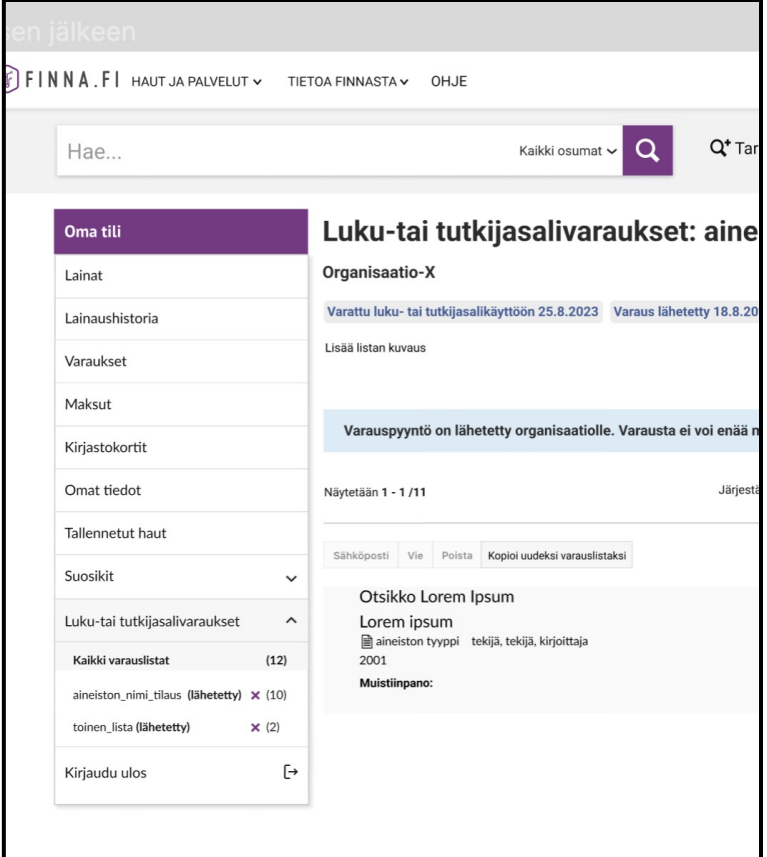
Hae:

Hakusanoilla...

Hakusanoilla...

[+ Lisää hakukenttä](#)

- MVP eli minimum viable product tuotantoon ennen kesälomia.
- Pilotissa rakennettu yhteys YKSA-järjestelmän aineistontilaustoimintoihin.
  - YKSAan tehty rajapinta tähän.
- Käyttöön ensin Kansalliskirjaston omaan näkymään (ensin arkistoaineistoille) ja Työväen arkiston näkymään.
- Pilottiorganisaatiot olivat vahvasti suunnittelussa mukana.

The screenshot displays the Finnassa user interface. At the top, there is a navigation bar with the Finnassa logo and menu items: "HAUT JA PALVELUT", "TIETOA FINNASTA", and "OHJE". Below the navigation bar is a search bar with the text "Hae..." and a search icon. To the right of the search bar, there are options for "Kaikki osumat" and "Q* Tar".

The main content area is divided into two columns. The left column is titled "Oma tili" (My account) and contains a list of menu items: "Lainat", "Lainaushistoria", "Varaukset", "Maksut", "Kirjastokortit", "Omat tiedot", "Tallennetut haut", "Suosikit", "Luku- tai tutkijasalivaraukset", "Kaikki varauslistat (12)", "aineiston_nimi_tilaus (lähetetty) x (10)", "toinen_lista (lähetetty) x (2)", and "Kirjaudu ulos".

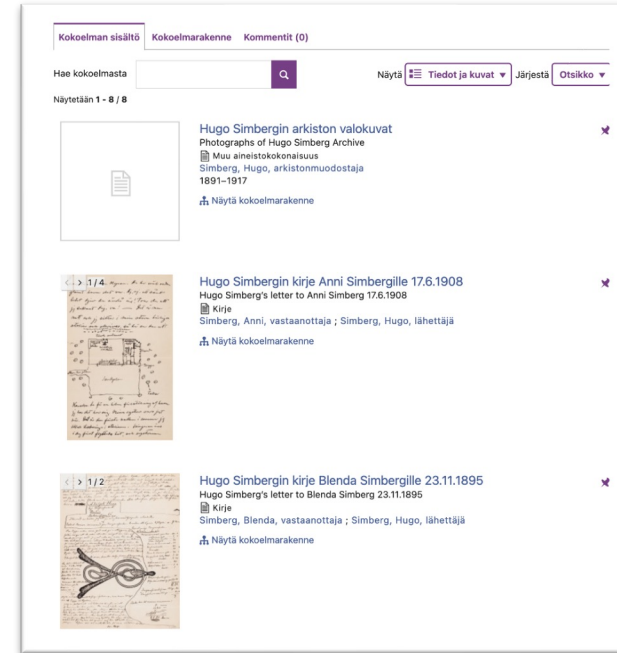
The right column is titled "Luku- tai tutkijasalivaraukset: aine" (Reading or researcher reservation: aine) and shows details for "Organisaatio-X". It includes a status bar indicating "Varattu luku- tai tutkijasalikäyttöön 25.8.2023" and "Varaus lähetetty 18.8.2023". Below this, there is a section for "Lisää listan kuvaus" (Add list description) and a message: "Varauspyyntö on lähetetty organisaatiolle. Varausta ei voi enää n" (Reservation request has been sent to the organization. Reservation can no longer be made). There is also a "Näytetään 1 - 1 / 11" (Showing 1 - 1 / 11) indicator and a "Järjestä" (Sort) button.

At the bottom of the right column, there are buttons for "Sähköposti", "Vie", "Poista", and "Kopioi uudeksi varauslistaksi". Below these buttons, there is a section for "Otsikko Lorem Ipsum" (Title Lorem Ipsum) and "Lorem ipsum" (Lorem ipsum), followed by "aineiston tyyppi tekijä, tekijä, kirjoittaja 2001" (document type author, author, writer 2001) and "Muistinpano:" (Annotation:).

- Toimintoja tehty aineistosivulle ja omaan tiliin
  - Otettu huomioon sekä yksittäisen aineiston varaajat että useita aineistoja tarvitsevat
  - Lomakkeen asetuksia mahdollisuus säätää organisaatiokohtaisesti
  - Protoa testattu käyttäjillä
  - Käännetty myös pohjoissaameksi
- Toimintoja suunnitellaan ja kehitetään edelleen
    - Nyt työn alla palautuspainike omaan tiliin sellaisiin tapauksiin, missä aineisto on jätetty lukusaliin, mutta käyttäjä ei enää tulekaan käyttämään sitä.
  - **Mitkä ovat arkistoille tärkeimpiä ominaisuuksia?**

Hierarkkisen aineiston käytettävyyden jatkokehittäminen

- Hierarkian tasoihin rajaaminen, käytettävyydestaus ja moniosaisten objektien/ objektiryhmien muutostarpeiden selvittäminen
  - Testit pidetty, tulosten raportointi työn alla
- Kokoelman sisällä navigoiminen ja rajaaminen
  - Kokoelman sisältö välilehti kaikille tasoille (työn alla)
  - Kokoelman sisältö-välilehden rajaimiin lisäyksiä
    - Ei aloitettu (odottaa käyttäjätestien tuloksia)

Arkistorakenne

Kokoelman sisältö

Kommentit (0)

</>

Kaikki osumat ▾

Haku

▼ Helsingin maistraatti (1680–1932)

▼ MERKINTÄKIRJAT / DIARIER

▶ Saapuneiden kirjeiden diaarit (1726–1930)

▶ Anomusdiaarit, maistraatti (1812–1930)

▶ Anomusdiaarit, kirjaaja (1907–1930)

▶ Diaarit, asevelvollisten avustuspäätökset (1919–1935)

▶ Diaarit, isännöitsijäilmoitukset (1896–1914)

▶ Diaarit, kaupunginvouti, toimeksiannot (1758–1925)

▶ Diaarit, notaari, keskeneräiset asiat (1753–1782)

▶ Diaarit, oikeudelliset asiakirjat (1815–1832)

▶ Diaarit, suostuntaverot (1918–1919)

▶ Diaarit, ulosottoasiat (1870–1923)

▶ Diaarit, muut (1891–1934)

▶ Postikirjat, postimaksut (1755–1919)

▶ Postikirjat, muut (1870–1923)

▶ Kuittauskirjat, kirjeet (1851–1916)

Saapuneiden kirjeiden diaarit (1726–1930) Abl

Näytä koko tietue

Konteksti/rakenne

Arkistonmuodostaja

Helsingin maistraatti ▾

Kuuluu arkistoon

Helsingin maistraatti

Kuuluu sarjaan

A MERKINTÄKIRJAT / DIARIER

Aineistotyyppi

 Arkistosarja

Tunnisteet

Abl

- Lisättiin kokeiluna finna.fi-näkymään
  - Oli valmiiksi VuFindista löytyvä ominaisuus
- Havaittu joitakin bugeja ja erikoisuuksia
- Käytettävyytestaus ja -suunnittelu käynnissä
- **Onko arkistot saaneet palautetta tästä?**

Arkistorakenne

Kommentit (0)

</>

Kaikki osumat ↓

Haku

- ▼ Lemminkäinen Oyj (1910–2011)
  - ▼ Hallinto
    - ▶ Vuosikertomukset (1910–2011)
    - ▶ **Pöytäkirjat (1910–1999)**
    - ▶ Budjetit, tilannekatsaukset, tilanneraportit, toimintasuunnitelmat ja yritys suunnitelmat (1973–1996...)
    - ▶ Kaupparekisteri- ja yhtiöjärjestysasiakirjat (1970–2001)
    - ▶ Henkilöarkistot (1969–1988)
    - ▶ Kauppakirjat ja sopimukset (1952–2006)
    - ▶ Oikeudenkäynti (1988)
    - ▶ Vieraskirjat (1985–1996)
    - ▶ Valokuva-aineistot

Pöytäkirjat (1910–1999) HAL4

Näytä koko tietue

Aineistotyyppi

 Arkistosarja

Tunnisteet

HAL4

Aiheet

Pöytäkirja ▼

liite ▼

liitteet ▼

Aika

1910 - 1999

- Parannettu Viitetiedot- ja Vie viite -toimintoja
  - Haasteena erityisesti tietojen sovitus **viitteenhallintasovelluksien datamalleihin.**
  - EAD3-mallien erilaisuus eri formaateilla voi vaikuttaa toimintoihin, **kannattaa tarkistaa omista aineistoista etenkin Viitetiedot.**
- **Onko arkistoilla tiedossa, mitä viitteidenhallintaohjelmia arkistoaineistojen käyttäjillä on eniten käytössä?**

 Vie viite   **Viitetiedot**

Harvard-tyylinen lähdeviittaus

Oy, R. *Pöytäkirja*: C4846.

Arkistoviite

Suomen Elinkeinoelämän Keskusarkisto. Rautakirja Oy (1889–2012). *Pöytäkirja*, C4846, https://finna-pre.fi/Record/elka.143409881222600_143409881278800. Viitattu 18.4.2024

Muista tarkistaa viitteiden oikeellisuus, ennen kuin käytät niitä tekstissäsi.

mat

Haku

Pöytäkirja C4846

Tarkempi kuvaus viitetietojen viennistä viitteidenhallintajärjestelmiin

- Tulevaisuudessa Finnassa otetaan käyttöön VuFindiin toteutettava CSL-skeema viitteiden viennissä.
  - CSL:n käyttöönotolla vältetään viittaustyylien ylläpito käsin
- Nyt viitteiden vienti toteutettiin BibTeX-ohjelmaan heidän skeemallaan ja siihen sovellettiin **inproceedings/conference-muotoa**. Vieressä esimerkki tästä syöttestä.

```
@inproceedings{
Solr-
elka.143409881222600_14
3409881278800,
title = {Pöytäkirja},
booktitle = {Rautakirja
Oy},
organization = {Suomen
Elinkeinoelämän
Keskusarkisto},
url = {https://finna-
pre.fi/Record/elka.1434
09881222600_14340988127
8800}
}
```

- Finna.fi *Tietoa Finnasta* –osioon on lisätty uusi vastuullisuudesta kertova sisältösivu [Vastuullinen Finna](#)
- Finna.fi: Tarkennetun haun ohjetta päivitetty mediatyypin osalta: [Haku mediatyypillä](#)
- Perushaun ohjetta päivitetty kohdasta [Jokerimerkkien käyttö hakusanoissa](#)
- Perushaun tooltip-ohjeet – jokerimerkkien käytön ohjeita päivitetty myös näihin ja lisätty ruotsi
- Asiakaswiki: Ohje mediatyypillä rajaamisesta aineiston tarjoajille
- Asiakaswiki: Miten Mediatyyppi-rajaimen saa omaan näkymään
- Asiakaswiki: Paikkatiedot Lidossa- ja Popover-toiminnon käyttöönotto -ohjeita täydennetty sen osalta, miten sijainnin voi linkittää ulkoiseen karttapalveluun
- Asiakaswiki: Julkaisutietojen tuominen EAD3:ssa: [Julkaisuviitteiden merkitseminen](#)
- Asiakaswiki: [Dublin Core -aineistojen aineistotyyppien käsittely Finnassa](#)

Kiitos!

Finna-posti@helsinki.fi

Kansalliskirjasto

Kirjastoverkkopalvelut

#Finnafi

[Facebook.com/finnapalvelu](https://www.facebook.com/finnapalvelu)

[Twitter.com/finnafi](https://twitter.com/finnafi)

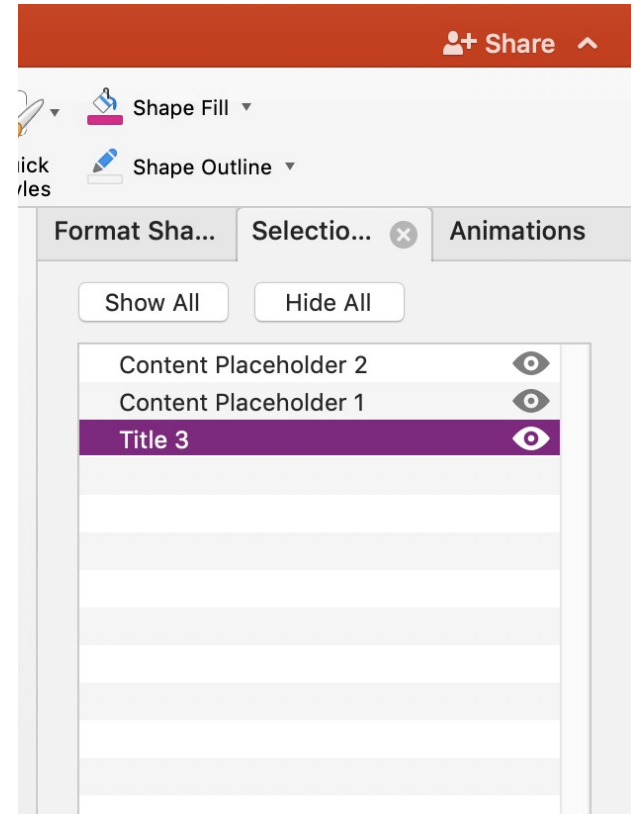
[Instagram.com/finna.fi](https://www.instagram.com/finna.fi)

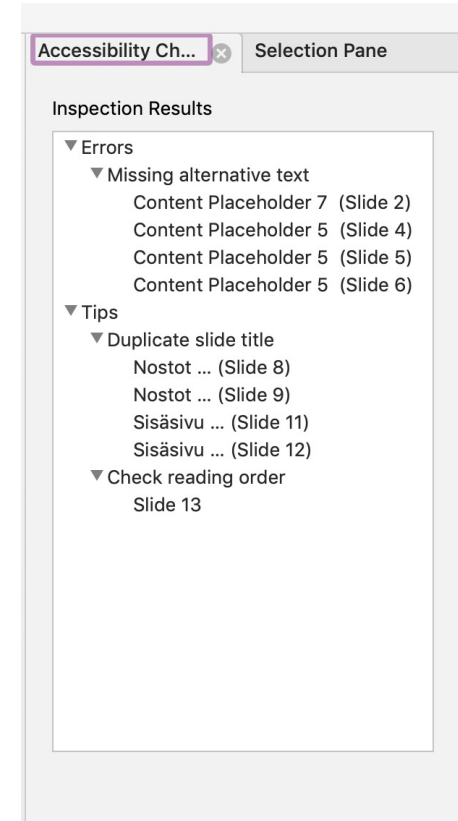
[finnafi](https://www.youtube.com/finnafi)

- Tarkista dian elementtien **lukemisjärjestys**.
- Lukemisjärjestys löytyy Aloitus-välilehti > Järjestä-painike > pudotusvalikosta Valintaruutu(selection pane). Oikeaan laitaan avautuu Valinta-ikkuna.
- Ruudunlukija lukee dian sisällön (otsikon, tekstit ja kuvat) tässä valikossa asetetun järjestyksen mukaisesti **alhaalta ylöspäin**. Ensimmäiseksi luettava elementti (useimmiten otsikko) voidaan siis asettaa alimmaksi, ohessa olevan kuvan mukaisesti.

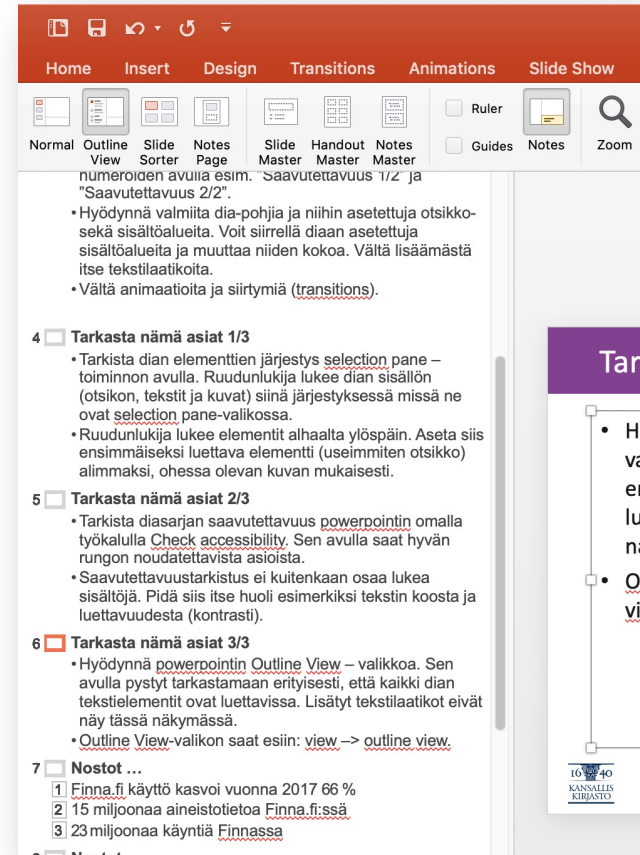
- **Tarkista esityksen saavutettavuus :**
Helppokäyttöisyyden tarkistus(Check Accessibility).
  - Vaatii tiedoston tallennusmuodoksi .pptx!
- Tiedosto-välilehti > Tarkista Ongelmien varalta -painike > Tarkista helppokäyttöisyys TAI Tarkista-välilehti > Tarkista helppokäyttöisyys.
- Saavutettavuustarkistus ei kuitenkaan osaa lukea sisältöjä, joten pidä itse huoli esimerkiksi tekstin koosta ja ymmärrettävyydestä.

The screenshot shows the 'Accessibility Checker' interface. At the top, there are two tabs: 'Accessibility Ch...' and 'Selection Pane'. Below the tabs, the 'Inspection Results' section is visible. It contains two main categories: 'Errors' and 'Tips'. Under 'Errors', there is a sub-section 'Missing alternative text' with four items: 'Content Placeholder 7 (Slide 2)', 'Content Placeholder 5 (Slide 4)', 'Content Placeholder 5 (Slide 5)', and 'Content Placeholder 5 (Slide 6)'. Under 'Tips', there are two sub-sections: 'Duplicate slide title' with three items: 'Nostot ... (Slide 8)', 'Nostot ... (Slide 9)', and 'Sisäsivu ... (Slide 11)'; and 'Check reading order' with one item: 'Slide 13'.

Tarkasta nämä asiat 3/3

- Hyödynnä Powerpointin **Jäsennysnäkömää**(Outline View) – valikkoa. Sen avulla pystyt tarkastamaan erityisesti, että kaikissa dioissa on otsikko.
- Näytä-välilehti > Jäsennysnäkömää

The screenshot shows the Microsoft PowerPoint interface with the 'Outline View' ribbon selected. The ribbon includes options for 'Normal', 'Outline View', 'Slide Sorter', 'Notes Page', 'Slide Master', 'Handout Master', and 'Notes Master'. Below the ribbon, the slide content is visible, showing a list of items with checkboxes and numbered points. The list includes:

- Hyödynnä valmiita dia-pohjia ja niihin asetettuja otsikko- sekä sisältöalueita. Voit siirrellä diaan asetettuja sisältöalueita ja muuttaa niiden kokoa. Vältä lisäämästä itse tekstilaatikoita.
- Vältä animaatioita ja siirtymiä (transitions).

4 **Tarkasta nämä asiat 1/3**

- Tarkista dian elementtien järjestyksen selection pane – toiminnon avulla. Ruudunlukija lukee dian sisällön (otsikon, tekstit ja kuvat) siinä järjestyksessä missä ne ovat selection pane-valikossa.
- Ruudunlukija lukee elementit alhaalta ylöspäin. Aseta siis ensimmäiseksi luettava elementti (useimmiten otsikko) alimmaksi, ohessa olevan kuvan mukaisesti.

5 **Tarkasta nämä asiat 2/3**

- Tarkista diasarjan saavutettavuus powerpointin omalla työkalulla Check accessibility. Sen avulla saat hyvän rungon noudatettavista asioista.
- Saavutettavuustarkistus ei kuitenkaan osaa lukea sisältöjä. Pidä siis itse huoli esimerkiksi tekstin koosta ja luettavuudesta (kontrasti).

6 **Tarkasta nämä asiat 3/3**

- Hyödynnä powerpointin Outline View – valikkoa. Sen avulla pystyt tarkastamaan erityisesti, että kaikki dian tekstelementit ovat luettavissa. Lisätyt tekstilaatikat eivät näy tässä näkymässä.
- Outline View-valikon saat esiin: view -> outline view.

7 **Nostot ...**

- 1 Finna.fi käyttö kasvoi vuonna 2017 66 %
- 2 15 miljoonaa aineistotietoa Finna.fi:ssä
- 3 23 miljoonaa käyntiä Finnassa

8 **Nostot ...**